

Interpretacja najnowszego portretu Ateny

Rzeczownik **"sowita"** — utworzony dziś rano, 8 września 2009 o godz. 5- należy do tej samej kategorii co rzeczowniki centaur i syrena.. Nowość tego słowa polega na tym, że przez kilkaset lat było ono w języku polskim jedynie przymiotnikiem, a teraz stało się także rzeczownikiem. Znaczenie, które mu nadają też nie jest całkowitą nowością, ponieważ — tak jak w staropolszczyźnie — oznacza ono „podwójność” (Aleksander Brückner: *Słownik etymologiczny języka polskiego*, wyd. IX, Warszawa 2000, s. 508), ja poszerzam je na „troistość” lub na jeszcze liczniejszą „wielokrotność”, a rzeczownikowi pospolitemu — którego dotąd nie było — nadają znaczenie czegoś, co **ma kilka „natur”** jak centaur, będący równocześnie koniem i człowiekiem albo syrena będąca bytem troistym: rybą, dziewczyną i Warszawą. Tworzę także nazwę własną **Sowita** jako imię czegoś troistego, co **jest równocześnie sową, dziewczyną i boginią** — rozumiejąc słowo „bogini” ateistycznie jako synonim personifikacji jakiegoś pojęcia”. Według tego sposobu rozumienia (*modus intelligendi*) Sowita jest imieniem, które nadają grecko-rzymskiej Atenie Minerwie.

I — Widzialność Niewidzialnej

Przed przystąpieniem do interpretacji kilkuset (a może kilku tysięcy) rysunków, obrazów i posągów Ateny warto wyjaśnić, że żaden z istniejących portretów nie pokazuje nam jej Racionalista.pl

prawdziwego, boskiego wyglądu. To fundamentalne twierdzenie trzeba przyjąć bez względu na to, czy jako ateści odrzucamy wiarę w realne istnienie bogów i bogiń, czy jako teści (politeści) wierzymy w realne istnienie Bogini Ateny.

Jeśli Atena nie istnieje i nie istniała, problem jej „prawdziwego wyglądu” nie istnieje, bo skoro jej nie było, to nie można było zobaczyć jak na prawdę wyglądała, a jeśli istniała, to jako **bogini była dla ludzi w swoim prawdziwym, boskim kształcie niewidzialna**. Jedynie bogowie widzieli swoje prawdziwe kształty, natomiast ludziom ukazywali się „**pod postacią**” nieba, gwiazd, planet, chmur, piorunów, oceanów, mórz, rzek, strumieni, gór, skał, drzew, kwiatów, zwierząt i różnych przedmiotów, a także pod postacią staruszek, starców, dziewczynek, chłopców, a zwłaszcza pięknych dziewcząt i mężczyzn.

Tych rozmaitych wyglądom nie traktowano jednakowo: były takie, które miały wprowadzać w błąd i takie, w których „rozpoznawano” bóstwo, ponieważ było podobne do wizerunków w świątyniach. We wszystkich religiach o podobieństwie przybranego kształtu do „prawdziwego wyglądu” decydowali kapłani.

II — Kształty „przybierane” przez Atenę

Kiedy Atena ukazywała się Hektorowi pod postacią jego brata Deifoba, Arachnie pod postacią staruszki, czy żeglarzom pod postacią Telemacha, to wprowadzała tymi wyglądami w błąd.

Było jednak wiele takich wyglądom, w których chciała być rozpoznawana, więc badając je trzeba podzielić na trzy rodzaje:

- 1 — na jednym biegunie — kształty kłamliwe, wprowadzające w błąd.
- 2 — na drugim biegunie — kształty prawdziwe, ale niewidzialne,
- 3 - między biegunami — kształty „przybierane”, które można uważać za jej wizerunki, pod warunkiem uzasadnienia, co pozwala je zaakceptować.

Brak przekonywającego uzasadnienia pozwala usuwać ze zbioru wizerunki nie będące portretami Ateny. Chroni przed zaśmieszeniem.

Z mnóstwa kształtów przybieranych przez Atenę najważniejsze są: błyskawica, koza, węże, sowa, sęp, jaskółka, sęp, posągi piękna dziewczyna — prawdopodobnie w takiej właśnie kolejności, to znaczy, że **wcześniej wyobrażano ją sobie jako błyskawicę, kozę, węże czy sowę, a dopiero później w postaci ludzkiej**.

Nazwa Sowita — jako imię Ateny — wskazuje na jej „potrójność”: jest ona równocześnie dziewczyną (παρθένοV), sową (γλαύx) i tym, co przez tę dwoistość jest personifikowane.

Nie wszyscy to rozumieli, więc warto tę relację dokładniej przedstawić.

III — Dziewczyna i sowa

Ze względu na „dziewczynę” i „sowę”, portrety Ateny można na podzielić na sześć klas:

1. portrety, na których nie ma ani dziewczyny ani sowy,
2. portrety dziewczyny bez sowy,
3. portrety sowy bez dziewczyny,
4. portrety dziewczyny z sową,
5. portrety sowy z dziewczyną,
6. portrety istoty podwójnej (dwukształtnej), będącej równocześnie dziewczyną i sową.

Do pierwszej klasy należą portrety, na których Atena ukazana jest pod postacią kozy (Witwicki), albo pod postacią starego mężczyzny, Mentora. (ilustracje do *Przygód Telemacha*). Do drugiej klasy należą portrety Ateny malowane przez Rubensa i w ogóle ogromna większość portretów. Do trzeciej należą sowy na monetach starożytnych Aten. Do czwartej te portrety, dla których sowa jest jedynie „ptakiem Ateny”, jej „atrybutem”, identyfikatorem zastępującym podpis. Do piątej te, w których sowa swoimi wielkimi rozmiarami wysuwa się na pierwszy plan; w tej klasie personifikacją mądrości nie jest ciało dziewczęce, ale sowa. Do szóstej te, w których dziewczyna i sowa są równorzędnymi kształtami, które przybrała Atena jako Bogini Sowa. W tej klasie sowa nie jest ptakiem Ateny, ale Ateną.

Prawdopodobnie istnieją (choć ich nie widziałem), albo pojawią się w przyszłości portrety Ateny, w której tożsamość dziewczyny i ptaka będzie pokazana w kształcie analogicznym do centaurów i syren.

IV -Koza, błyskawica, meteor

Nie potrafię odpowiedzieć na pytanie, co starożytni zauważyli wcześniej: czy to, że piorun skacze z nieba na ziemię skokami przypominającymi zbieganie kozicy z górskich skał, czy to, że kozica zbiega z gór na ziemię w sposób przypominający lot błyskawicy, ale w języku greckim słowo *aissw* oznacza zarówno skakać jak błyskać, słowo *aix* zarówno kozę jak „spadającą gwiazdę” (meteor), a kiedy Homer pisze o pojawianiu się Ateny używa tego samego czasownika: *Bhde kat Oulumpoio karhnwn aixasa oion d astera*

Śmignęła z wierzchołków Olimpu skacząc jak gwiazda (*Iliada*, ks, IV w. 74-75)

Przedstawianie Ateny pod postacią kozy, błyskawicy, gwiazdy ma więc te same językowe korzenie. Na portretach Ateny rzadko spotyka się kozę, ale bardzo często kozią skórę czyli egidę (aigiV) zasłaniającą jej piersi.

Sowa, koza, błyskawica, gwiazda to trafnie wybrane elementy do charakteryzowania procesu myślenia, jakie pojawia się na wyższych piętrach aktywności kulturalnej zwłaszcza w postaci niezwykle pomysłów, wizji czegoś, co warto zapisać lub narysować.

V — Cyrkiel

Trwające już kilka tysięcy lat **dzieje obecności Ateny w kulturze** można podzielić na **trzy epoki**.

W pierwszej Atenę najlepiej charakteryzuje przymiotnik **PromacoV** — Walcząca, a jej atrybutami są włócznia i miecz.

W drugiej, na pierwszy plan wysuwa się przymiotnik **Erganh** oznaczający osobę, która pracuje, тка, szyje suknie, haftuje, wytwarza użyteczne przedmioty.

W trzeciej Atenę określają słowa **Sofia** (nauka) i **Tecnai** (sztuki piękne) a jej atrybutami stają się **narzędzia i wytwory pracy naukowo-badawczej i twórczości artystycznej**.

Szczególną rolę wśród przedmiotów związanych z aktywnością kulturalną odgrywa **cyrkiel**, ponieważ jego dwa ramiona oznaczają dwoistość.

Cyrkiel - jako atrybut Ateny — symbolizuje

- równorzędną dwoistość **Nauki i Sztuki** jako części składowych Kultury,
- ergantropijną dwoistość **Twórców i Dzieł**,
- dwoistość przybieranych przez Atenę **widzialnych kształtów** (takich jak dziewczyna, koza, sowa, gwiazda) **i niewidzialnego pojęcia**, które jest przez te kształty personifikowane,
- dwoistość „rzeczy”, która jest tym, czego jeszcze nie ma, ale jawi się jasko **RES CREANDA** czyli **rzecz do stworzenia** i dzięki naszej aktywności kulturalnej przekształca się w **RES FACTA** — **świat cudownych dzieł Kultury Wysokiej i Głębokiej**.

Andrzej Rusław Nowicki

Ur. 1919. Filozof kultury, historyk filozofii i ateizmu, italianista, religioznawca, twórca ergantropijno-inkontrolologicznego systemu „filozofii spotkań w rzeczach”. Profesor emerytowany, związany dawniej z UW, UWr i UMCS. Współzałożyciel i prezes Stowarzyszenia Ateistów i Wolnomyślicieli oraz Polskiego Towarzystwa Religioznawczego. Założyciel i redaktor naczelny pisma "Euhemer". Następnie związany z wolnomularstwem (w latach 1997-2001 był Wielkim Mistrzem Wielkiego Wschodu Polski, obecnie Honorowy Wielki Mistrz). Jego prace obejmują ponad 1200 pozycji, w tym w języku polskim przeszło 1000, włoskim 142, reszta w 10 innych językach. Napisał ok. 50 książek. Specjalizacje: filozofia Bruna, Vaniniego i Trentowskiego; Witwicki oraz Łyszczyński. Zainteresowania: sny, Chiny, muzyka, portrety.

[Strona www autora](#)

[Pokaż inne teksty autora](#)

Oryginał. (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,6795>)

Contents Copyright © 2000-2009 Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2009 Michał Przech

Autorem portalu Racjonalista.pl jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.
Właścicielami portalu są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tego portalu i jakiegokolwiek jego części.

Wszystkie strony tego portalu, wliczając w to strukturę katalogów, skrypty oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tego portalu oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tego portalu i nie korzystać z jego zasobów.

Informacje zawarte na tym portalu przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów portalu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na portalu. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych portalu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl